

**O‘ZBEKISTON
QONUNCHILIGI TAHLILI**

ILMIY-TAHLILIIY JURNAL
2026-YIL 1-SON

**ОБЗОР
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА**

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
2026 ГОД № 1

**UZBEKISTAN LAW
REVIEW**

SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL
2026 ISSUE 1

VOLUME 3 / ISSUE 1 / 2026

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.3.1.

ISSN 2181-8118

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.

**MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT
YURIDIK UNIVERSITETI**

“O‘zbekiston qonunchiligi tahlili” ilmiy-tahliliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2014-yil 21-iyulda 02-0074-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev,
Y. Yarmolik,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: lawreview.uz
E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Nashriyot litsenziyasi
№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2026-yil 19-martda bosmaxonaga topshirildi.
Qog‘oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog‘i: 12,3.
Adadi: 100. Buyurtma: № 43.

Bosmaxona litsenziyasi
29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY‘ATI**BOSH MUHARRIR**

S. Gulyamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquq va texnologiyalar sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

TAHRIR HAY‘ATI A‘ZOLARI

I. Rustambekov – Toshkent davlat yuridik universiteti O‘quv ishlari bo‘yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor – bosh muharrir o‘rinbosari

Sh. Xo‘jayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellektual mulk huquqi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori – mas‘ul muharrir

O. Oqyulov – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

A. Ener – Turkiyaning Anqara Haci Bayram universiteti dotsenti, Energetika nizolari arbitraj markazi bosh kotibi o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori

M. Bungenberg – Saarlend universiteti Yevropa instituti direktori, yuridik fanlar doktori

S. Tatar – Turkiyaning Anqara Yildirim Boyazid universiteti professori, yuridik fanlar doktori

J. Peeroo – Sarbonna Universiteti professori, Stone 36 yuridik firmasi advokati, yuridik fanlar doktori

B. Musayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Biznes huquqi va sud himoyasi fakulteti dekani, yuridik fanlar doktori, professor

Sh. Saydullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq sho‘basi professori, yuridik fanlar nomzodi

D. Habibullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik protsessual va iqtisodiy protsessual huquqi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

S. Bozorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

I. Bekov – Toshkent davlat yuridik universiteti Konstitutsiyaviy huquq sho‘basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

V. Ergashev – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Qonunchilik va huquqiy siyosat instituti direktor o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

Sh. Joldasova – O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi huzuridagi Qonunchilik muammolari va parlament tadqiqotlari instituti bosh ilmiy xodimi, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

O. Xazratqulov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi mudiri, yuridik fanlar nomzodi, professor

D. Suyunova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

D. Maxkamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ommaviy huquq fakulteti dekani, professor, yuridik fanlar doktori

D. Babadjanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi sho‘basi professori v.b., yuridik fanlar doktori

A. Matmurotov – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho‘basi dotsenti, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

E. Rahmatov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik fakulteti dekani, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

M. Turdialiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi mudiri o‘rinbosari, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

**УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ**

Научно-аналитический журнал «Обзор законодательства Узбекистана» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 21 июля 2014 года с удостоверением № 02-0074.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:

Э. Мустафаев,
Е. Ярмолик,
М. Шарифова,
Ш. Бекназарова

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: lawreview.uz

E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Издательская лицензия

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию

19.03.2026.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 12,3. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 43.

Лицензия типографии

от 29.11.2023 № 174626

Отпечатано в типографии

Ташкентского государственного

юридического университета.

100047, г. Ташкент,

ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

С. Гулямов – профессор сектора права и технологий Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ

И. Рустамбеков – проректор Ташкентского государственного юридического университета по учебной работе, доктор юридических наук, профессор – заместитель главного редактора

Ш. Хужаев – заведующий сектором права интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам – ответственный редактор

О. Окюлов – профессор сектора гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Энер – доцент Университета Анкары Хаджи Байрам (Турция), заместитель генерального секретаря Арбитражного центра по энергетическим спорам, доктор права

М. Бунгенберг – директор Европейского института Саарского университета, доктор права

С. Татар – профессор Университета Анкары Йылдырым Беязит (Турция), доктор права

Ж. Пироо – профессор Сорбоннского университета, адвокат юридической фирмы Stone 36, доктор права

Б. Мусаев – декан факультета бизнес-права и судебной защиты Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Ш. Сайдуллаев – профессор сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук, профессор

Д. Хабибуллаев – заведующий кафедрой гражданского процессуального и экономического процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

С. Бозоров – профессор сектора международного частного права Ташкентского государственного юридического университета (Registrar's Office), доктор юридических наук

И. Беков – заведующий сектором конституционного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

В. Эргашев – заместитель директора Института законодательства и правовой политики при Президенте Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

Ш. Джолдасова – ведущий научный сотрудник Института проблем законодательства и парламентских исследований при Олий Мажлисе Республики Узбекистан, доктор философии по юридическим наукам

О. Хазраткулов – заведующий сектором международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук, профессор

Д. Суюнова – профессор сектора уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Д. Махкамов – декан факультета публичного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Д. Бабаджанова – и.о. профессора сектора гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Матмуратов – доцент сектора судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

Э. Рахматов – декан факультета частного права и сравнительного правоведения Ташкентского государственного юридического университета по делам молодёжи и духовно-просветительской работе, доктор философии по юридическим наукам, доцент

М. Турдиалиев – заместитель заведующего сектора международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

"Uzbekistan Law Review" scientific and analytical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on July 21, 2014, with certificate number 02-0074.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:

O. Choriev

Editors:

E. Mustafaev,
Y. Yarmolik,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova

Proofreader:

M. Tursunov

Technical editor:

U. Sapaev

Designer:

D. Rajapov

Publishing department address:

100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: lawreview.uz

E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Publishing license

№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the
Printing

house on 19.03.2026.

Paper size: A4.

Cond.p.f: 12,3.

Units: 100. Order: № 43.

Printing house license

№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of
Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

S. Gulyamov – Professor of the Department of Law and Technologies of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

I. Rustambekov – Deputy Rector for Academic Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor - Deputy Editor-in-Chief

Sh. Khujaev – Head of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law - Executive Editor

O. Okyulov – Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Ener – Associate Professor of Ankara Haci Bayram University, Turkey, Deputy Secretary General of the Center for Arbitration of Energy Disputes, Doctor of Law

M. Bungenberg – Saarlend universiteti Yevropa instituti direktori, yuridik fanlar doktori Director of the European Institute of Saarland University, Doctor of Law

S. Tatar – Professor of Ankara Yıldırım Bayezid University, Turkey, Doctor of Law

J. Peeroo – Professor of the University of Sarbonne, lawyer of the law firm Stone 36, Doctor of Law

B. Musaev – Dean of the Faculty of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

Sh. Saydullaev – Professor of the Department of State and Law of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences

D. Habibullaev – Head of the Department of Civil Procedural and Economic Procedural Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

S. Bozorov – Professor of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

I. Bekov – Head of the Department of Constitutional Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

V. Ergashev – Deputy Director of the Institute of Legislation and Legal Policy under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

Sh. Joldasova – Chief Research Fellow of the Institute of Legislation Problems and Parliamentary Research under the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

O. Khazratkulov – Head of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences, Professor

D. Suyunova – Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

D. Mahkamov – Dean of the Faculty of Public Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

D. Babadjanova – Acting Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Matmurotov – Associate Professor of the the Department of Judiciary, Advocacy and Law Enforcement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

E. Rahmatov – Dean of the Faculty of International Law and Comparative Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

M. Turdialiyev – Deputy Head of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

8 **XAYDAROVA MARJONA OLIM QIZI**
Davlat huquqiy siyosatining asosiy prinsiplari

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI.
XALQARO XUSUSIY HUQUQ

17 **ABDUQODIROV ABDURAUF BAXODIR O'G'LI**
Yevropa Ittifoqi doirasida yuridik shaxsning davlatga mansubligini aniqlash muammolari
26 **ZIYAMOV BOBURXON BAXTIYOR O'G'LI**
Diplomatiyada sun'iy intellekt: huquqiy va etik asoslar hamda xalqaro tartibga solish istiqbollari
34 **KOKANBAYEVA MADINA SHUKURBEKOVNA**
Subyektiv raqamli huquqlar tizimida insonning qaror qabul qilish huquqi

---

12.00.04 – FUQAROLIK PROTSESSUAL HUQUQI. IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI.
HAKAMLIK JARAYONI VA MEDIATSIYA

45 **SOLIYEVA KAMOLA RUSTAMJON QIZI**
Meros huquqiy munosabatlarida merosxo'rlarni aniqlash bilan bog'liq muammolar
56 **ODILOVA SITORA BOBIR QIZI**
O'zbekiston qonunchiligida protsessual muddatlar bilan bog'liq huquqiy muammolarni bartaraf etish

---

12.00.05 – MEHNAT HUQUQI. IJTIMOY TA'MINOT HUQUQI

68 **PO'LATOV MIRZOHI QO'ZIMURODOVICH**
Oliy ta'lim tashkilotlari pedagog xodimlarining mehnatiga haq to'lashning huquqiy asoslari

---

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

81 **ALLOBERDIYEVA DURDONA O'KTAMJON QIZI**
Kurort yerlaridan foydalanish va muhofaza qilishning huquqiy jihatleri

---

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA
SUD EKSPERTIZASI

89 **NURITDINOV JAMSHIDXON MAMUTXONOVICH**
Sud-ekspertlik sohasida raqamlashtirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish
97 **SULTONOVA LOBAR MAMARAYIM QIZI**
O'zbekiston qonunchiligini ekstraditsiya bo'yicha xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish imkoniyatlari

---

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

108 **ABDIYEVA KAMOLA KOMILJONOVNA**
Raqamli transformatsiya sharoitida raqamli tafovut ayollar huquqlarini amalga oshirishga tahdid
sifatida: xalqaro-huquqiy va milliy tahlil

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

- 8 **ХАЙДАРОВА МАРЖОНА ОЛИМ КИЗИ**
Основные принципы государственной правовой политики

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО.
СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

- 17 **АБДУКОДИРОВ АБДУРАУФ БАХОДИР УГЛИ**
Проблемы определения государственной принадлежности юридического лица в рамках Европейского союза
- 26 **ЗИЯМОВ БОБУРХОН БАХТИЁР УГЛИ**
Искусственный интеллект в дипломатии: правовые и этические рамки и перспективы международного регулирования
- 34 **КОКАНБАЕВА МАДИНА ШУКУРБЕКОВНА**
Право на человеческое решение в системе субъективных цифровых прав

12.00.04 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. ЭКОНОМИЧЕСКОЕ
ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. АРБИТРАЖ И МЕДИАЦИЯ

- 45 **СОЛИЕВА КАМОЛА РУСТАМЖОН КИЗИ**
Проблемы определения наследников в наследственных правоотношениях
- 56 **ОДИЛОВА СИТОРА БОБИР КИЗИ**
Устранение правовых проблем, связанных с процессуальными сроками в законодательстве Узбекистана

12.00.05 – ТРУДОВОЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

- 68 **ПУЛАТОВ МИРЗОХИД КУЗИМУРОВИЧ**
Правовые основы оплаты труда педагогических работников высших образовательных организаций

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

- 81 **АЛЛОБЕРДИЕВА ДУРДОНА УКТАМЖОН КИЗИ**
Правовые аспекты использования и охраны земель курортных территорий

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ
ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

- 89 **НУРИТДИНОВ ЖАМШИДХОН МАМУТХОНОВИЧ**
Цифровизация и использование современных технологий в судебно-экспертной сфере
- 97 **СУЛТОНОВА ЛОБАР МАМАРАЙИМ КИЗИ**
Возможности гармонизации законодательства Узбекистана с международными стандартами экстрадиции

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

- 108 **АБДИЕВА КАМОЛА КОМИЛЖОНОВНА**
Цифровой разрыв как вызов реализации прав женщин в условиях цифровой трансформации: международно-правовой и национальный анализ

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

- 8 **KHAYDAROVA MARJONA OLIM KIZI**
Basic principles of state legal policy

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 17 **ABDUKODIROV ABDURAUUF BAKHODIR UGLI**
Problems of determining the state belonging of a legal entity within the framework of the European Union
- 26 **ZIYAMOV BOBURKHON BAKHTIYOR UGLI**
Artificial intelligence in diplomacy: legal and ethical framework and prospects of international regulation
- 34 **KOKANBAEVA MADINA SHUKURBEKOVNA**
The right to a human to make decisions in the system of subjective digital rights

---

12.00.04 – CIVIL PROCEDURAL LAW. ECONOMIC PROCEDURAL LAW. ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

- 45 **SOLIEVA KAMOLA RUSTAMJON KIZI**
Problems related to the determination of inheritors in inheritance legal relations
- 56 **ODILOVA SITORA BOBIR KIZI**
Elimination of legal problems related to procedural terms in the legislation of Uzbekistan

---

12.00.05 – LABOR LAW. SOCIAL SECURITY LAW

- 68 **PULATOV MIRZOHID KUZIMURODOVICH**
Legal basis for remuneration of pedagogical staff of higher education institutions

---

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

- 81 **ALLOBERDIEVA DURDONA UKTAMJON KIZI**
Legal aspects of use and protection of resort lands

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

- 89 **NURITDINOV JAMSHIDKHON MAMUTKHONOVICH**
Digitalization and use of modern technologies in the forensic sector
- 97 **SULTONOVA LOBAR MAMARAYIM KIZI**
Possibilities for harmonizing Uzbekistan's legislation with international extradition standards

---

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

- 108 **ABDIEVA KAMOLA KOMILJONOVNA**
The digital space as a challenges to the realization of women's rights in the context of digital transformation: international legal and national analysis

Kelib tushgan / Получено / Received: 10.01.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 02.03.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 19.03.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.uzlawrev.3.1./IPYD6527>

UDC: 347.93(045)(575.1)

O‘ZBEKISTON QONUNCHILIGIDA PROTSESSUAL MUDDATLAR BILAN BOG‘LIQ HUQUQIY MUAMMOLARNI BARTARAF ETISH

Odilova Sitora Bobir qizi,

Toshkent davlat yuridik universiteti
mustaqil izlanuvchisi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5440-6717>

e-mail: sodilova41@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston sud tizimida raqamlashtirish jarayonining shakllanish bosqichlari va uning fuqarolik sud ishlarini yuritishda protsessual muddatlarga rioya etilishiga ta’siri tahlil qilingan. Tadqiqotda 2012-yildan boshlab sud tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo‘yicha qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar, 2013-yilda “E-SUD” milliy elektron sud xizmatlari tizimining yaratilishi va keyingi yillarda “my.sud.uz”, “stat.sud.uz”, “sud.ijro.uz” kabi platformalar orqali raqamli xizmatlarning yanada kengaytirilishi ko‘rib chiqilgan. Maqolada raqamli texnologiyalar sud ishlarini ko‘rib chiqish muddatlarini qisqartirish, inson omili bilan bog‘liq xatoliklarni kamaytirish hamda elektron monitoring va avtomatlashtirilgan xabarnomalar orqali protsessual intizomni kuchaytirishga xizmat qilayotgani asoslab berilgan. Shu bilan birga, ayrim hududlarda texnik infratuzilmaning yetishmasligi, xodimlarning raqamli ko‘nikmalari pastligi, idoralararo integratsiyaning zaifligi hamda elektron hujjatlar va dalillar bilan ishlash bo‘yicha normativ bazaning to‘liq shakllanmaganligi kabi mavjud muammolar muddatlar buzilishi xavfini saqlab qolayotgan omillar sifatida ko‘rsatib o‘tilgan. Tadqiqot yakunida “E-SUD” tizimiga protsessual muddatlarni avtomatik nazorat qiluvchi monitoring modulini joriy etish, maxsus “Elektron sud yurituv to‘g‘risida”gi qonunni qabul qilish, infratuzilmani mustahkamlash va raqamli ko‘nikmalarni oshirish bo‘yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: protsessual muddatlar, sud tizimini raqamlashtirish, “E-SUD”, elektron sud yurituv, elektron monitoring, videokonferensaloqa, sud hujjatlari ijrosi

УСТРАНЕНИЕ ПРАВОВЫХ ПРОБЛЕМ, СВЯЗАННЫХ С ПРОЦЕССУАЛЬНЫМИ СРОКАМИ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ УЗБЕКИСТАНА

Одилова Ситора Бобир кизи,
самостоятельный соискатель

Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. В данной статье анализируются этапы формирования процесса цифровизации судебной системы Узбекистана и её влияние на соблюдение процессуальных сроков при рассмотрении гражданских дел. В исследовании рассмотрены нормативно-правовые акты, принятые с 2012 года в целях внедрения информационно-коммуникационных технологий в

судебную систему, создание в 2013 году национальной системы электронных судебных услуг E-SUD, а также дальнейшее расширение цифровых сервисов через такие платформы, как *my.sud.uz*, *stat.sud.uz* и *sud.ijro.uz*. В статье обосновывается, что использование цифровых технологий способствует сокращению сроков рассмотрения судебных дел, снижению ошибок, связанных с человеческим фактором, а также укреплению процессуальной дисциплины посредством электронного мониторинга и автоматизированных уведомлений. Вместе с тем отмечается, что недостаточность технической инфраструктуры в отдельных регионах, низкий уровень цифровых навыков сотрудников, слабая межведомственная интеграция, а также неполная сформированность нормативной базы по работе с электронными документами и доказательствами остаются факторами, сохраняющими риск нарушения процессуальных сроков. В завершение исследования предлагается внедрение в систему E-SUD специального мониторингового модуля автоматического контроля процессуальных сроков, принятие закона «Об электронном судопроизводстве», а также меры по укреплению инфраструктуры и повышению уровня цифровых компетенций.

Ключевые слова: процессуальные сроки, цифровизация судебной системы, E-SUD, электронное судопроизводство, электронный мониторинг, видео-конференц-связь, исполнение судебных документов

ELIMINATION OF LEGAL PROBLEMS RELATED TO PROCEDURAL TERMS IN THE LEGISLATION OF UZBEKISTAN

Odilova Sitora Bobir kizi,

Independent Researcher at Tashkent State University of Law

Abstract. This article analyzes the stages of formation of the digitalization process in the judicial system of Uzbekistan and its impact on compliance with procedural deadlines in civil proceedings. The study examines the regulatory legal acts adopted since 2012 on the introduction of information and communication technologies into the judicial system, the creation of the national electronic court services system “E-SUD” in 2013, and the further expansion of digital services through such platforms as “*my.sud.uz*,” “*stat.sud.uz*,” “*sud.ijro.uz*” in subsequent years. The article substantiates that digital technologies serve to reduce the time for considering court cases, reduce errors related to the human factor, and strengthen procedural discipline through electronic monitoring and automated notifications. At the same time, existing problems, such as the lack of technical infrastructure in some regions, low digital skills of employees, weak interdepartmental integration, and the incomplete formation of the regulatory framework for working with electronic documents and evidence, are cited as factors that maintain the risk of violation of deadlines. At the end of the study, proposals will be put forward for the implementation of a monitoring module for automatic monitoring of procedural deadlines in the “E-SUD” system, the adoption of a special law “On Electronic Litigation,” strengthening infrastructure, and improving digital skills.

Keywords: procedural deadlines, digitalization of the judicial system, E-SUD, electronic legal proceedings, electronic monitoring, video conferencing, execution of judicial acts

Kirish

Huquqiy davlatni barpo etish va odil sudlovni ta'minlash jarayonida protsessual muddatlar instituti muhim o'rin egallaydi. Ushbu institut sud jarayonining izchil, tartibli va samarali tashkil etilishiga xizmat qilib, sudlar hamda protsess ishtirokchilarining huquq va majburiyatlarini amalga oshirishda aniq vaqt chegaralarini belgilaydi. Protsessual muddatlarga qat'iy rioya etilishi sud qarorlarining qonuniyligi, barqarorligi va huquqiy aniqligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda sud-huquq sohasini isloh qilish doirasida protsessual qonunchilikni takomillashtirish, sud jarayonlarining tezkorligi va shaffofligini oshirishga qaratilgan izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Biroq sud amaliyoti tahlili shuni ko‘rsatadiki, protsessual muddatlarga rioya etish masalasida hanuzgacha qator huquqiy va tashkiliy muammolar saqlanib qolmoqda. Jumladan, protsessual muddatlarni hisoblash va tiklashga oid qoidalarning yetarlicha aniqlashtirilmaganligi, ayrim normalarning sudlar tomonidan turlicha talqin qilinishi hamda muddatlar buzilishiga nisbatan yagona yondashuvning shakllanmaganligi sud amaliyotida huquqiy barqarorlikka salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda.

Xususan, *2025-yil dekabr oyida Oliy Majlisga yo‘llangan Prezident Murojaatnomasida* fuqarolik sudlovini raqamlashtirish masalalariga alohida e‘tibor qaratildi (Mirziyoyev, 2025). Unda fuqarolik sud ishlarini yuritishda to‘liq elektron ish yuritish tizimiga bosqichma-bosqich o‘tish, protsessual harakatlarni avtomatlashtirish, sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish orqali sud ishlarini ko‘rib chiqish muddatlarini qisqartirish va inson omilini minimallashtirish zarurligi ta‘kidlandi. Prezident fuqarolik sudlari aholining huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qiluvchi, ochiq va adolatli institutga aylanishi lozimligini alohida qayd etdi.

Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 21-avgustdagi “Sudlar faoliyatiga sun‘iy intellekt texnologiyalarini joriy etish orqali odil sudlovga erishish darajasini oshirish hamda sud tizimining moddiy-texnik ta‘minotini yaxshilashga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-140-sonli Farmoni sud tizimini raqamlashtirish jarayonini yangi bosqichga olib chiqdi (President of Uzbekistan, 2025). Mazkur farmonda sud ishlarini yuritishda sun‘iy intellekt elementlarini qo‘llash, elektron hujjatlar aylanishini kengaytirish, yagona sud axborot-telekommunikatsiya tizimini takomillashtirish hamda protsessual harakatlarni avtomatlashtirish vazifalari belgilangan. Bu esa, o‘z navbatida, fuqarolik sudlovida protsessual muddatlarga qat‘iy rioya etishni ta‘minlash, sud ishlarini ko‘rib chiqish muddatlarini qisqartirish va inson omiliga bog‘liq kechikishlarni minimallashtirishga xizmat qilmoqda.

Protsessual muddatlarning buzilishi sud ishlarining asossiz cho‘zilishiga, taraflar protsessual huquqlarini to‘liq amalga oshira olmasligiga, ayrim hollarda esa sud qarorlarining yuqori instansiyalar tomonidan bekor qilinishiga olib kelmoqda. Bunday holatlar nafaqat alohida protsess ishtirokchilarining huquq va qonuniy manfaatlariga zarar yetkazadi, balki sud tizimiga bo‘lgan jamoatchilik ishonchining pasayishiga ham sabab bo‘lishi mumkin. Shu bois protsessual muddatlar bilan bog‘liq muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish masalasi bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy vazifalardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Mazkur maqolada O‘zbekiston qonunchiligida protsessual muddatlarni tartibga solishga oid amaldagi huquqiy normalar tahlil qilindi, sud amaliyotida uchrayotgan asosiy muammolar aniqlandi hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan huquqiy va institutsional takliflar ilgari surildi. Tadqiqot natijalari protsessual muddatlar institutining samarali ishlashini ta‘minlash, sud qarorlarining barqarorligi va huquqiy aniqligini mustahkamlashga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

Asosiy qism

O‘zbekiston sud tizimida raqamlashtirish jarayoni oxirgi o‘n yillikda sezilarli sur‘atlar bilan amalga oshirila boshladi. Bu yo‘nalishdagi dastlabki qadamlar 2012-yilga to‘g‘ri keladi. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 2-avgustdagi “Sud tizimi xodimlarini ijtimoiy muhofaza qilishni tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi

PF-4459-sonli Farmoni (President of Uzbekistan, 2012) va Vazirlar Mahkamasining 2012-yil 10-dekabrda 346-son qarori (Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, 2012) asosida sud tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini bosqichma-bosqich joriy etish yo'lga qo'yildi. Bu hujjatlar asosida elektron sudlov tizimlarini yaratish, ularni joriy etish va texnik infratuzilmani rivojlantirish bo'yicha huquqiy zamin shakllantirildi.

Mazkur islohotlarning amaliy natijasi sifatida 2013-yilda O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi va BMT Taraqqiyot Dasturi hamkorligida "E-SUD" milliy elektron sudlov axborot tizimi ishlab chiqildi (United Nations Development Programme, 2016). Dastlab bu tizim tajriba tariqasida Toshkent viloyatining Zangiota tumanlararo sudida sinovdan o'tkazildi. Ayniqsa, fuqarolik ishlari bo'yicha buyruq tartibida ish yuritish yo'nalishida sudga da'vo arizasini topshirish, ularni ro'yxatga olish, sud qarorlarini rasmiylashtirish va yuborish kabi bosqichlar to'liq avtomatlashtirildi. Bu esa sud ishlarini tezlashtirish, inson omilining ta'sirini kamaytirish va protsessual muddatlarga qat'iy rioya etilishini ta'minlash imkonini berdi.

Keyingi yillarda "E-SUD" tizimi boshqa tuman va hududiy sudlarga ham joriy qilindi. Bu tizim orqali foydalanuvchilar sudga murojaat qilish, hujjatlarni yuklash, holatni kuzatish va qarorlarni onlayn olish imkoniyatiga ega bo'ldi. 2014-yilda AQSH Xalqaro taraqqiyot agentligi (USAID) bilan hamkorlikda "O'zbekistonda qonun ustuvorligi yo'lida hamkorlik" loyihasi boshlangan bo'lib, bu loyiha sud jarayonlariga xalqaro tajriba va raqamli texnologiyalarni yanada keng tatbiq etishga xizmat qildi.

Mazkur raqamlashtirish choralari natijasida sudlarning ish yuritish sifati va tezligi oshdi, ayniqsa, fuqarolarning arizalariga qonunchilikda belgilangan muddatlarda javob qaytarish holatlari sezilarli darajada yaxshilandi. Protsessual muddatlarga rioya etilishida inson omiliga bog'liq xatoliklar kamaydi, avtomatlashtirilgan eslatmalar, elektron monitoring va tizimli hisobotlar orqali sudya va xodimlarning muddatlar ustidan nazorati kuchaydi.

Biroq amaliyotda ayrim texnik, tashkiliy va institutsional to'siqlar saqlanib qolmoqda. Masalan, ayrim hududlardagi sudlar texnik jihozlar bilan yetarlicha ta'minlanmagan, foydalanuvchilar (fuqarolar, advokatlar)ning raqamli ko'nikmalari pastligi, elektron tizimlar sinxronlashmagani protsessual muddatlarning cho'zilishiga sabab bo'lishi mumkin. Shuningdek, "E-SUD" tizimi orqali yuborilgan hujjatlarning ayrim holatlarda kechiktirib ko'rib chiqilishi, texnik nosozliklar yoki internet tarmog'i zaifligi tufayli yuzaga kelayotgan muammolar ham muddatlarga rioya etilishi masalasida noaniqliklar tug'diradi.

Shunga qaramay, O'zbekistonda sud tizimining raqamlashtirilishi protsessual intizomni mustahkamlash, sudlov samaradorligini oshirish va adolatli qarorlarni o'z vaqtida qabul qilish bo'yicha muhim qadam bo'ldi. Kelgusida bu tizimni takomillashtirish orqali mavjud kamchiliklarni bartaraf etish va protsessual muddatlarga rioya qilishning sifatini yanada oshirish mumkin.

Bugungi kunga kelib, O'zbekiston sud tizimida bir qator zamonaviy elektron axborot tizimlari va interaktiv platformalar joriy etilgan bo'lib, ular protsessual jarayonlarning raqamlashtirilishiga xizmat qilmoqda. Xususan, "Adolat" axborot tizimlari majmuasi ishlab chiqilib, fuqarolik, jinoyat, ma'muriy va iqtisodiy yo'nalishdagi barcha instansiya sudlari faoliyati yagona platforma doirasida integratsiya qilindi.

Sud tizimida "E-XSUD" va "E-SUD" axborot tizimlari, shuningdek, markazlashgan elektron ma'lumotlar bazalari joriy etilgan bo'lib, ular fuqaro va tadbirkorlarga quyidagi imkoniyatlarni taqdim etmoqda:

- sudga onlayn murojaat qilish;

- hujjatlarni elektron shaklda taqdim etish;
- ish holatini real vaqt rejimida kuzatib borish.

Mazkur imkoniyatlar “my.sud.uz” interaktiv portali orqali amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, sud tizimining statistik ma’lumotlari bilan real vaqt rejimida tanishish imkonini beruvchi “stat.sud.uz” sayti ham ishga tushirilgan.

Sud hujjatlarining ijrosini nazorat qilish borasida ham muhim qadamlar tashlangan. Jumladan, Adliya vazirligi huzuridagi Majburiy ijro byurosi bilan hamkorlikda “Sud.ijro.uz” elektron tizimi joriy etilib, u orqali sudlar tomonidan chiqarilgan ijro varaqalari va sud buyrug’i elektron raqamli imzo (ERI) bilan tasdiqlangan holda bevosita majburiy ijro organlariga yuborilishi yo’lga qo’yilgan.

O‘zbekiston Respublikasining “Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish to’g’risida”gi Qonuniga kiritilgan o‘zgartirishlarga muvofiq, endilikda ijro varaqasi yoki sud buyrug’i sudya tomonidan elektron imzo bilan tasdiqlangan holda yuborilishi mumkin va u qonuniy kuchga ega hisoblanadi (Republic of Uzbekistan, 2001).

Shuningdek, ijro hujjati qabul qilinganligi va ijro ishi qo’zg’atilganligi haqida taraflarga SMS-xabar yoki elektron pochta orqali avtomatlashtirilgan tarzda bildirishnoma yuborish mexanizmi yo’lga qo’yilgan. Ushbu chora-tadbirlar ijro jarayonlarini tezlashtirish, ularning o‘z vaqtida boshlanishi va asossiz kechikishlarning oldini olishga xizmat qilmoqda.

Raqamlashtirishning sud ishlari muddatlariga ta’siri

O‘zbekiston sud tizimini raqamlashtirish yo’nalishida amalga oshirilgan chora-tadbirlar sud ishlarini ko’rib chiqish muddatlariga sezilarli darajada ijobiy ta’sir ko’rsatmoqda. Jumladan, “E-SUD” axborot tizimining joriy etilishi fuqarolik ishlari bo’yicha sud amaliyotida ko’rib chiqish muddatlarining qisqarishiga xizmat qilmoqda. Xususan, da’vo arizalarini sud tomonidan ko’rib chiqish jarayonida samaradorlik oshgani kuzatilmoqda. Ilgari fuqarolik ishlari doirasida oddiy talablar asosida chiqariladigan sud buyrug’i bir necha kun davomida tayyorlanardi. Bugungi kunda esa ushbu protsessual hujjatni elektron shaklda bir necha soat ichida rasmiylashtirish imkoniyati yaratilgan. Bu esa ish yuritish muddatlarini sezilarli darajada qisqartirishga yordam bermoqda.

Sud ishlarining tezkor ko’rib chiqilishiga xizmat qilayotgan yana bir muhim omil – onlayn videokonferensaloqa orqali sud majlislarini o’tkazish amaliyotining kengayishidir. Mazkur yondashuv taraflarning sud binosiga kelishiga sarflanadigan vaqtni kamaytiradi, shuningdek, masofadan ishtirok etish imkonini yaratib, sud majlislarini o‘z vaqtida o’tkazishga zamin yaratadi.

Fuqarolik protsessida ham raqamlashtirishning ijobiy ta’siri sezilmoqda. Xususan, ajrim bilan bog’liq protseduralarni videoaloqa vositasida masofadan turib o’tkazishga imkon beruvchi normalar qonunchilikka kiritilgan. Bu esa, ayniqsa, pandemiya va karantin davrida o‘zining dolzarbligini namoyon qildi. Sud jarayonlari to’xtab qolmasdan, masofaviy shaklda davom ettirildi va protsessual muddatlar buzilishining oldi olindi.

Umuman olganda, O‘zbekiston sud tizimining bosqichma-bosqich raqamlashtirilishi nafaqat sud ishlarining samaradorligini oshirish, balki protsessual muddatlarga rioya etilishini ta’minlashda ham muhim omil sifatida e’tirof etilmoqda. Biroq bu jarayonda sudlarning ish hajmi ortib borayotganini ham inobatga olish lozim. So’nggi yillarda fuqarolik sudlariga murojaatlar soni barqaror sur’atlarda oshib bormoqda. Jinoyat ishlari bo’yicha sudlar faoliyatida ham ishlar sonining keskin kamaygani kuzatilmayapti.

Mazkur holat shuni ko’rsatadiki, agar raqamli texnologiyalar joriy etilmagan bo’lganida, sud tizimi protsessual muddatlarga rioya qilishda sezilarli muammolarga duch kelgan

bo'lardi. Elektron ish yuritish tizimlari aynan shunday holatlarning oldini olishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Jumladan, sudyalarning uchun ishlarni ustuvorlik darajasi va ish hajmiga qarab tartiblash, rejalashtirish imkoniyati yaratilgan. Bu esa, o'z navbatida, ish yuritishda inson omili sababli yuzaga keladigan xatoliklar, kechikishlar va chalkashliklarning oldini olishga xizmat qilmoqda.

Amaliyotda bunga bir qator misollarni keltirish mumkin. Masalan, sud majlisining bayonnomasi endilikda sud kotibi tomonidan maxsus elektron dastur orqali yuritilmoqda, sudyaga esa ushbu bayonnomani elektron raqamli imzo bilan tasdiqlash kifoya. Natijada bayonnoma tayyorlashga ketadigan vaqt ancha qisqardi.

Bundan tashqari, sud qarorlarini yozishda ham tayyor andozalardan (shablonlardan) foydalanish amaliyoti kengaymoqda. "E-SUD" tizimi doirasida ayrim toifadagi ishlar uchun namunaviy qarorlar shakllarining mavjudligi sudyaga matnni qayta yozish zaruriyatini kamaytiradi va shunday yo'sinda sud qarorlarini tayyorlashga ketadigan vaqtni qisqartiradi. Shu tariqa, raqamlashtirish nafaqat sudyalarning ishini yengillashtirmoqda, balki sud yurituvining ichki jarayonlarini tizimli va aniq tartibga solish orqali protsessual muddatlarga qat'iy rioya etilishini ta'minlayapti.

Sud tizimini raqamlashtirish jarayonida uchrayotgan muammolar va kamchiliklar. Sud tizimida raqamlashtirish jarayoni protsessual muddatlarga rioya etish imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo'lsa-da, amaliyotda bu yo'nalishda bir qator muammo va kamchiliklar ham mavjudligi kuzatilmoqda. Ularni quyidagi asosiy to'rt guruhga ajratish mumkin.

Birinchidan, texnik infratuzilma bilan bog'liq muammolar. Bugungi kunda barcha sud organlari zamonaviy kompyuter texnikasi, yuqori tezlikdagi internet va barqaror tarmoq bilan to'liq ta'minlangan, deb aytish qiyin. Aksincha, ayrim olis hududlardagi tumanlar sudlarida internet tezligining pastligi, videokonferensaloqa sifatsizligi, texnik vositalarning eskirgani kabi holatlar kuzatilmoqda. Bu sud majlislarining o'z vaqtida o'tkazilmasligiga, ayrim hollarda esa umuman bekor qilinishiga sabab bo'lmoqda. Natijada protsessual muddatlarning buzilishi xavfi yuzaga keladi.

Ikkinchidan, inson resurslari va raqamli ko'nikmalar masalasi. Sud tizimida faoliyat yuritayotgan barcha xodimlar, ayniqsa, sudyalarning va sud kotiblari zamonaviy raqamli texnologiyalarni to'liq va samarali qo'llay oladigan darajada emaslar. Bu esa yangi tizimlarga moslashuvni sekinlashtiradi. Raqamlashtirishdan kutilayotgan samaraga erishish uchun kadrlar o'rtasida doimiy ravishda o'qitish, malaka oshirish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish zarur. Aks holda, elektron tizimlardan foydalanish bo'yicha xatoliklar yuzaga keladi va bu sud ishlarining kechikishiga olib keladi.

Uchinchidan, huquqiy tartibot va normativ-huquqiy baza muammolari. Ayni paytda fuqarolik protsessida elektron hujjatlar, ayniqsa, elektron dalillar bilan bog'liq normalar to'liq ishlab chiqilmagan. Ularni rasmiy tan olish, huquqiy kuchga egaligini baholash, dalil sifatida qabul qilish tartiblari amaliyotda turlicha talqin qilinmoqda. Sudyalarning bu kabi holatlarda qo'shimcha ehtiyot choralarini ko'rishga, ekspertiza tayinlashga yoki qo'shimcha izohlar so'rashga majbur bo'ladilar. Bu esa, o'z navbatida, ish yuritish muddatining cho'zilishiga olib keladi.

To'rtinchidan, idoralararo integratsiya darajasining pastligi. Hozirgi kunda turli davlat idoralari (sud, prokuratura, tergov organlari, Majburiy ijro byurosi va boshqalar) o'rtasida yagona elektron platforma joriy etish ishlari boshlangan bo'lsa-da, bu jarayon to'liq yakuniga yetkazilmagan. Sudlar ba'zi hollarda hali ham rasmiy qog'oz so'rovlar orqali ma'lumot olishga majbur bo'lishmoqda. Masalan, ayrim davlat organlarining ma'lumotlar bazasi sud tizimi

bilan avtomatik bog'lanmagani sababli sudya zaruriy axborotni olish uchun rasmiy xat bilan murojaat qilishga majbur bo'ladi. Bu esa sud jarayoni davomiyligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Boshqa bir dolzarb masala – fuqarolar va advokatlarning raqamli tizimlardan foydalana olish darajasidir. Garchi “E-SUD” tizimi orqali onlayn murojaat qilish imkoniyati yaratilgan bo'lsa-da, hamma foydalanuvchilar ham bu imkoniyatdan foydalanmayapti. Ba'zi fuqarolar va hatto ayrim advokatlari ham an'anaviy – qog'oz shaklidagi arizalarni topshirishni afzal ko'rishmoqda. Shuningdek, “E-SUD” orqali topshirilgan da'vo arizalarining elektron raqamli imzo bilan tasdiqlanmaganligi yoki noto'g'ri to'ldirilganligi sababli sud tomonidan qabul qilinmasligi holatlari ham kuzatilmoqda. Natijada hujjatlarni qayta yuborish zarurati yuzaga keladi va bu esa keraksiz vaqt yo'qotilishiga sabab bo'ladi.

Shu boisdan sud tizimi ishtirokchilari – sudyalari, sud xodimlari, advokatlari va fuqarolar o'rtasida raqamli texnologiyalar bilan ishlash bo'yicha tizimli o'rgatish, tushuntirish va ko'nikma berish ishlarini jadallashtirish maqsadga muvofiqdir. Aks holda, raqamlashtirishning ijobiy imkoniyatlari to'liq ish bermasligi mumkin.

Sud jarayonlarida protsessual muddatlarning buzilishiga olib keluvchi muhim omillardan yana biri – inson omiliga doir yondashuvlarning o'zgartirilmagani va sud amaliyotida an'anaviy usublardan voz kechishga bo'lgan qarshilikdir. Garchi sud tizimida elektron platformalar joriy etilgan bo'lsa-da, ba'zi holatlarda sudyalari va sud xodimlari eski ish yuritish shakllarini saqlab qolmoqda. Masalan, taraflarga qog'oz shaklidagi xabarnomalarni yuborish, ish materiallarining qog'oz nusxasini majburiy tartibda talab qilish holatlari hanuzgacha kuzatilmoqda.

Vaholanki, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksiga 2021-yilda kiritilgan muhim o'zgartirishlarga ko'ra, fuqaro ishlari elektron shaklda shakllantirilishi va yuritilishi mumkin (Republic of Uzbekistan, 2018). Ushbu tartibga ko'ra, ish doirasidagi barcha hujjatlar elektron shaklda taqdim etiladi, sud qarorlari va boshqa protsessual hujjatlar sudyaning elektron raqamli imzosi bilan tasdiqlanishi nazarda tutilgan.

Shunga qaramay, amaliyotda ayrim sudlar tomonidan ish yurituvining qog'oz shaklda olib borilishi holatlari saqlanib qolmoqda. Bu esa parallel ish yuritish – ya'ni bir vaqtning o'zida ham elektron, ham qog'oz shakldagi jarayonlarni olib borishga sabab bo'lmoqda. Natijada nafaqat ish yuritish jarayoni cho'ziladi, balki protsessual muddatlarning buzilish xavfi ham ortadi.

Xususan, D.Y. Xabibullayev (2024) o'zining “Fuqarolik sud ishlarini yuritishning protsessual muammolari” mavzusidagi doktorlik dissertatsiyasi 1.3-paragrafida fuqarolik sud ishlarini yuritishni raqamlashtirish istiqbollari yoritgan, O.Sh. Pirmatov (2022) esa fuqarolik sud ishlarini raqamlashtirish va virtualizatsiya qilish masalalarini tadqiq etgan. Biroq yuqoridagi tadqiqot ishlarida fuqarolik sud ishlarini yuritishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning protsessual xususiyatlari kompleks tarzda o'rganilmagan.

Umuman olganda, O'zbekiston sud tizimini raqamlashtirish jarayonida protsessual muddatlarga rioya etishga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillar kompleks xarakterga ega bo'lib, ularni quyidagi toifalarga ajratish mumkin:

– texnik omillar – infratuzilmaning yetarli emasligi, internet sifati, uskuna va dasturiy vositalarning eskirganligi;

– tashkiliy omillar – xodimlarda raqamli ko'nikmalarning yetarli emasligi, idoralararo integratsiyaning sustligi, sudyalari va sud xodimlarining yangi texnologiyalarga moslashishidagi sustkashlik;

– huquqiy omillar – elektron hujjatlar va dalillar bilan ishlash tartibining to‘liq huquqiy bazasi shakllanmagani, normativ-huquqiy tafovutlar mavjudligi;

– ijtimoiy-psixologik omillar – fuqarolar va hatto huquqshunoslarning an’anaviy ish yuritishga nisbatan afzal ko‘rishlari, raqamli xizmatlarga nisbatan ishonchning pastligi.

Shu bois sud tizimida raqamlashtirish jarayonlarini muvaffaqiyatli amalga oshirish va protsessual muddatlarga qat’iy rioya etilishini ta’minlash uchun yuqoridagi omillar har tomonlama tahlil qilinishi, ularga qarshi tizimli chora-tadbirlar ishlab chiqilishi lozim. Kelgusi bo‘limda ushbu muammolarni bartaraf etish bo‘yicha aniq taklif va tavsiyalar bayon etiladi.

Sud tizimining raqamlashtirilishi – zamonaviy davlat boshqaruvida samaradorlikni ta’minlash, byurokratik to‘siqlarni kamaytirish va eng asosiysi, fuqarolarning adolatli sud himoyasiga o‘z vaqtida erishishini kafolatlash yo‘lida muhim qadamlardan biridir. Shu bilan birga, ushbu jarayonning muvaffaqiyati, eng avvalo, protsessual muddatlarga qat’iy rioya etilishi bilan chambarchas bog‘liqdir. Biroq O‘zbekiston Respublikasi sud tizimini raqamlashtirish jarayonida ushbu muddatlarga rioya qilinishiga to‘sqinlik qilayotgan bir qator tizimli va amaliy muammolar mavjud bo‘lib, ularni bartaraf etish muhim ilmiy-amaliy masala sifatida dolzarbligini saqlab qolmoqda (Xabibullayev, 2022).

Avvalo, mavjud muammolarni tahlil qilish orqali ularga yechim bo‘la oladigan taklif va tavsiyalarni shakllantirish zarur. Quyida sud tizimini raqamlashtirish doirasida protsessual muddatlarga rioya etishga salbiy ta’sir ko‘rsatayotgan asosiy omillar izchillik bilan yoritiladi.

Bugungi kunda raqamli sud jarayonining barqaror ishlashi texnik infratuzilmaga bevosita bog‘liqdir. Sud organlarida zamonaviy kompyuter texnikasi, tezkor internet aloqasi va xavfsiz dasturiy ta’minot mavjudligi asosiy shartlardan biridir. Afsuski, ayrim hududlardagi tuman va viloyat sudlarida bu talablar hali to‘liq ta’minlanmagan. Natijada elektron sud majlislari uzilishlar bilan o‘tmoqda yoki umuman amalga oshirilmayapti, bu esa protsessual muddatlarning buzilishiga olib kelmoqda. Shu boisdan, davlat dasturlari doirasida sud organlari texnik bazasini mustahkamlash, zaxira serverlar va muqobil aloqa vositalarini joriy etish zarur. Bu, ayniqsa, texnik nosozliklar sababli yuzaga keladigan muddat buzilishlarining oldini olishda muhim rol o‘ynaydi.

Raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish faqat texnik vositalar mavjudligi bilangina cheklanmaydi. Bunda inson omilining roli ham alohida ahamiyat kasb etadi. Sudyalar, sud xodimlari hamda advokatlarining elektron tizimlar bilan ishlash ko‘nikmalari yetarli bo‘lmasa, mavjud tizimlar o‘z funksional imkoniyatlarini to‘liq namoyon eta olmaydi. Amaliyot shuni ko‘rsatmoqdaki, ba’zi hollarda sud xodimlari an’anaviy qog‘oz shaklidagi ish yurituviga ortiqcha ishonch bildirib, elektron hujjatlar bilan ishlashdan cho‘chimoqdalar.

Mazkur holatlarni bartaraf etish maqsadida, mutaxassislar uchun elektron sud tizimlari bilan ishlash bo‘yicha maxsus trening va seminarlar tashkil etilishi, shuningdek, advokatlar va jamoatchilik uchun ko‘rgazmali qo‘llanmalar, video-darsliklar va interaktiv platformalar ishlab chiqilishi maqsadga muvofiqdir.

Elektron sud yurituvining huquqiy asoslari O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksiga 2021-yilda kiritilgan qo‘shimchalar bilan belgilab berilgan bo‘lsa-da, ayrim normativ-huquqiy jihatlar hozirgacha ochiq qolmoqda. Xususan, elektron dalillarni baholash mezonlari, elektron murojaatlarning huquqiy kuchi va texnik nosozlik holatida muddatlarni to‘xtatish mexanizmlari amaliyotda to‘liq ishlab chiqilmagan.

Mazkur holatni bartaraf etish uchun “Elektron sud yurituvi to‘g‘risida” maxsus qonun qabul qilinishi lozim. Ushbu hujjatda “E-SUD”, “my.sud.uz” va boshqa tizimlar orqali amalga oshiriladigan protsessual harakatlarning huquqiy asoslari batafsil yoritilishi, texnik

muammolar sabab yuzaga kelgan holatlar uchun alohida protsessual kafolatlar joriy etilishi kerak (United Nations Development Programme, 2016).

Sud jarayonining tezkor va samarali tashkil etilishi ko'p hollarda huquqni muhofaza qiluvchi boshqa organlar – prokuratura, tergov organlari, majburiy ijro byuroosi bilan axborot almashishning qanday yo'lga qo'yilganiga bog'liq. Hozirda ayrim ma'lumotlar qog'oz shaklida so'ralmoqda, bu esa ortiqcha vaqtda kechadigan muloqot shaklida qolmoqda.

Shu munosabat bilan yagona elektron platformani shakllantirish, idoralar o'rtasidagi avtomatik ma'lumot almashinuvini yo'lga qo'yish lozim. Masalan, sud qarorining kuchga kirishi bilan avtomatik tarzda ijro byurosiga yuborilishi, tergov jarayonida sud sanksiyalarining masofadan turib elektron tasdiqlanishi kabi imkoniyatlar amaliyotga keng tatbiq etilishi zarur.

Hozirgi "E-SUD" tizimida ish yuritish bosqichlari aks ettirilgan bo'lsa-da, protsessual muddatlarga rioya etilishini avtomatik nazorat qilish tizimi to'liq shakllanmagan. Bu holat ayrim ishlarning cho'zilishiga, sud majlislarining asossiz kechiktirilishiga olib kelmoqda.

Mazkur muammoni bartaraf etish uchun "E-SUD" tizimiga avtomatik monitoring moduli joriy qilinishi lozim. Ushbu modul ish bo'yicha qonuniy muddatni kuzatib boradi va muddat tugashiga yaqin bo'lgan hollarda sudya va sud rahbariyatiga avtomatik ogohlantirish yuboradi. Bundan tashqari, muddatlar buzilishi bo'yicha statistik tahlillar yuritilib, bu haqda Oliy Sudga davriy axborot taqdim etilishi ham sud jarayonlarining intizomini oshiradi.

Elektron sud tizimlarining amaliy natijadorligi fuqarolar va advokatlarning bu tizimlardan qay darajada foydalanishiga ham bog'liqdir. Afsuski, ko'pchilik hali-hanuz bu tizimlarga ishonch bildirmayapti, bu esa an'anaviy usublarga qaytishga olib kelmoqda. Shu sababli "E-SUD" va boshqa raqamli platformalarning afzalliklarini ommaga keng tushuntirish zarur. Bunda videoqo'llanmalar, infografik materiallar, yengil tilda yozilgan yo'riqnomalar va mobil ilovalar orqali axborot tarqatish samarali usul bo'lishi mumkin. Elektron shakldagi murojaatga davlat boji bo'yicha chegirmalar joriy qilish esa foydalanuvchilarni raqamli tartibga o'tishga rag'batlantiradi.

Sud tizimini raqamlashtirish orqali protsessual muddatlarga rioya etilishini ta'minlash masalasi kompleks yondashuvni talab qiladi. Yuqorida keltirilgan texnik, tashkiliy va huquqiy tavsiyalar amalga oshirilsa, nafaqat muddatlarning buzilishi kamayadi, balki fuqarolarning odil sudlovga o'z vaqtida erishish huquqi real kafolatga aylanadi. Bu esa, o'z navbatida, sud tizimining xalq ishonchiga sazovor bo'lishi, adolat va huquqiy barqarorlikning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Fuqarolik protsessual huquqida protsessual muddatlarning ahamiyati haqida bir necha marta aytib o'tilgan. Sudlar va fuqarolik protsessining ishtirokchilari tomonidan protsessual muddatlarga rioya qilinmasligi turli muammolar va jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Mana ulardan ba'zilari:

– *himoya huquqining yo'qotilishi* – ko'pincha sud jarayonlari qat'iy muddatlarga bog'liq va ularga amal qilinmasligi himoya qilish huquqining yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Masalan, fuqarolik protsessi ishtirokchisiga muddat o'tganligi sababli dalillarni taqdim etish yoki apellyatsiya kiritish rad etilishi mumkin;

– *jarimalar va sanksiyalar* – sudlar protsessual muddatlarga rioya qilmaslik uchun jarimalar va sanksiyalar qo'llash huquqiga ega, bu o'z pozitsiyani taqdim etish imkoniyatining yo'qotilishi, tomonlarga jarima solish yoki hatto da'voni rad etishni o'z ichiga olishi mumkin;

– *dalillarning yo'qotilishi* – protsessual muddatlar ko'pincha dalillarni yig'ish va

taqdim etish bilan bog'liq bo'ladi, muddatlarga amal qilinmasligi muhim hujjatlar yoki guvohliklarning sudda qo'llanish imkoniyatining yo'qolishiga olib keladi;

- *cho'zilgan jarayonlar* – muddatlarga amal qilinmasligi uzoq davom etadigan sud jarayonlariga olib keladi;

- *da'voni ko'rib chiqishni rad etish* – agar fuqarolik protsessi ishtirokchilari qonun bilan belgilangan muddatlarga rioya qilmasalar, sud da'voni ko'rib chiqishni rad etishi mumkin, bu esa sud tartibida nizoni hal qilish imkoniyatining yo'qolishiga olib keladi;

- *sud tizimiga bo'lgan ishonchning yo'qolishi* – muddatlarga rioya qilinmasligi jabrlangan tomonlarda sud tizimiga bo'lgan ishonchning yo'qolishiga olib keladi, bu esa sudlarning umumiy obro'sining pasayishiga va qonunga bo'lgan hurmatning kamayishiga sabab bo'ladi;

- *apellyatsiya imkoniyatining yo'qolishi* – protsessual muddatlar apellyatsiya berish uchun ham muhim bo'lib, ularga amal qilinmasligi apellyatsiya kiritish va sud qarorini ko'rib chiqish imkoniyatining yo'qolishiga olib keladi.

Umuman olganda, protsessual muddatlarga rioya qilish sud jarayonlarining muhim jihati hisoblanadi va ularga rioya qilinmasligi ishtirokchilar uchun jiddiy salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Protsessual muddatlarga rioya etilishini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi fuqarolik protsessual qonunchiligida ularni buzish bilan bog'liq *aniq huquqiy oqibatlar* nazarda tutilgan. Xususan, Fuqarolik protsessual kodeksiga muvofiq, belgilangan muddatda topshirilmagan da'vo arizalari, shikoyatlar yoki boshqa protsessual hujjatlar, agar ular bilan birga muddatni tiklash to'g'risida iltimosnoma berilmagan bo'lsa, sud tomonidan *ko'rib chiqilmaydi va ariza beruvchiga qaytariladi* (Republic of Uzbekistan, 2018). Bu qoida protsessual intizomni ta'minlash va sud ish yuritishining asossiz cho'zilishining oldini olishga xizmat qiladi (Xabibullayev, 2017).

O'zbekiston qonunchiligida sudga murojaat qilish muddatlarini tiklash faqat *uzrli sabablar mavjud bo'lgan taqdirda* mumkinligi mustahkamlangan. Agar shaxs sudga murojaat qilish muddatini o'tkazib yuborsa va bu kechikish asosli sabablar bilan izohlanmasa, sud tegishli da'vo yoki shikoyatni qabul qilishni rad etish huquqiga ega. Bu yondashuv, jumladan, mehnat nizolari bo'yicha sudga murojaat qilish muddatlariga nisbatan ham qo'llanib, sud himoyasidan foydalanish huquqi bilan protsessual barqarorlik o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga qaratilgan.

Fuqarolik protsessual kodeksiga ko'ra, protsessual muddatni tiklash masalasi sud tomonidan hal etiladi va agar kechikish sabablari uzrli deb topilmasa, sud muddatni tiklashni *rad etish huquqiga ega* (Republic of Uzbekistan, 2018). Ayniqsa, yuqori instansiyalarda (apellyatsiya va kassatsiya bosqichlarida) protsessual muddatlarga nisbatan ehtiyotkor va qat'iy yondashuv ustuvor hisoblanadi. Sud amaliyotida muddatni tiklash faqat shaxs irodasidan tashqarida yuzaga kelgan, obyektiv va ishonchli holatlar mavjud bo'lgan taqdirda e'tirof etiladi. Bunday holatlarga odatda og'ir kasallik, sog'liqning keskin yomonlashuvi, shaxsning protsessual harakatni amalga oshirish imkoniyatidan mahrum bo'lishiga olib kelgan favqulodda vaziyatlar kiradi.

Shu bilan birga, fuqarolik protsessida *tortishuvlilik va tomonlarning teng huquqliligi tamoyillarini ta'minlash* maqsadida protsess ishtirokchilari sudning protsessual muddatni tiklashni rad etish to'g'risidagi ajrimidan belgilangan tartibda shikoyat qilish huquqiga egadirlar. Bu huquq sud qarorlarining xolisligi va asoslanganligini tekshirish imkonini beradi hamda protsessual kafolatlar tizimining muhim elementi hisoblanadi.

Protsessual muddatlar buzilishining oldini olishda sudning ishtirokchilarni *sud jarayoni boshlanganligi va keyingi protsessual harakatlar haqida o'z vaqtida xabardor qilishi* alohida

ahamiyat kasb etadi. Fuqarolik protsessual kodeksiga muvofiq, taraflar sud majlislariga chaqiruv qog'ozlari va boshqa xabarnomalar orqali xabardor qilinadi hamda ular teng protsessual huquqlardan foydalanish va teng protsessual majburiyatlarni bajarish huquqiga ega bo'ladilar. Bu, jumladan, muddatni o'tkazib yuborishga sabab bo'lgan holatlar bilan tanishish va ularga baho berilishida ham tenglikni ta'minlaydi.

Agar sud tomonidan protsessual muddatni uzaytirish yoki tiklash rad etilgan bo'lsa, protsess ishtirokchilari ushbu qarorga nisbatan apellyatsiya shikoyati berish huquqiga egadirlar. Mazkur imkoniyat fuqarolik protsessida tortishuvlilik, tenglik va adolat tamoyillarining real amalga oshirilishini ta'minlab, protsessual muddatlar institutining kafolatlovchi funksiyasini yanada mustahkamlaydi.

Xulosa

Yuqoridagi tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasi sud tizimida raqamlashtirish jarayonlari ("E-SUD", "my.sud.uz", "stat.sud.uz", "sud.ijro.uz" kabi platformalar) sud ishlarini yuritishning shaffofligi va tezkorligini oshirish, sud hujjatlarini rasmiylashtirish hamda ijro jarayonini jadallashtirish orqali protsessual muddatlarga rioya etish imkoniyatlarini kengaytirdi. Xususan, elektron hujjat aylanishi, videokonferensaloqa, shablon qarorlar va elektron bayonnomalar ish yuritishdagi inson omili bilan bog'liq kechikishlarni kamaytirib, muddatlarni boshqarish va nazorat qilishda ijobiy natija bermoqda.

Biroq amaliyot shuni ham ko'rsatadiki, raqamlashtirishning samarasi barcha hududlarda bir xil darajada emas: texnik infratuzilmaning yetishmasligi, internet sifati, xodimlar va foydalanuvchilarning raqamli ko'nikmalari pastligi, idoralararo integratsiyaning to'liq yakunlanmagani hamda elektron hujjatlar va dalillar bo'yicha normativ aniqlikning yetarli emasligi ayrim hollarda protsessual muddatlarning cho'zilishiga sabab bo'layotgan omillar sifatida saqlanib qolmoqda. Eng muhim muammo sifatida ayrim sudlarda parallel (elektron + qog'oz) ish yuritish amaliyoti davom etayotgani, bu esa ortiqcha vaqt sarfi va muddat buzilishi xavfini oshirishi qayd etiladi. Shu bois sud tizimini raqamlashtirish protsessual muddatlarga qat'iy rioya etishni ta'minlashning muhim vositasi bo'lsa-da, uning real natijadorligi quyidagi shartlar bilan bog'liq:

- barcha sudlarda barqaror texnik infratuzilmani yaratish;
- sud xodimlari, advokatlar va fuqarolar uchun tizimli raqamli treninglarni yo'lga qo'yish;
- elektron dalillar va elektron protsessual harakatlar bo'yicha normativ-huquqiy bazani aniqlashtirish;
- idoralararo axborot almashinuvini to'liq integratsiya qilish;
- "E-SUD" tizimiga protsessual muddatlar bo'yicha avtomatik monitoring va ogohlantirish modulini joriy etish.

Mazkur chora-tadbirlar izchil amalga oshirilsa, raqamli sudlov nafaqat sud ishlarini tezlashtiradi, balki sud qarorlarining barqarorligini mustahkamlaydi hamda protsessual muddatlar buzilishi bilan bog'liq xatolarni sezilarli kamaytirishga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan. (2012, December). *Resolution No. 346*. <https://lex.uz>

2. International Commission of Jurists. (2011). *Sud ishini adolatli ko'rib chiqishga oid xalqaro standartlar va O'zbekiston Respublikasi jinoyat protsessi: Huquqshunoslar uchun amaliy qo'llanma [International standards on fair trial and the criminal process of the Republic of Uzbekistan: A practical guide for lawyers]*. <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/07/Criminal-Process-in-Uzbekistan-Interactive.pdf>
3. Mirziyoyev, Sh. (2025, December). *Oliy Majlisga va O'zbekiston xalqiga Murojaatnoma [Address to the Oliy Majlis and the people of Uzbekistan]*. Official website of the President of the Republic of Uzbekistan. <https://www.president.uz>
4. Norma.uz. (2017). *E-SUD elektron sudlov axborot tizimi [E-SUD electronic court information system]*.
5. Pirmatov, O. Sh. (2022). Elektron fuqarolik ishi (E-SUD) tizimida sud ishlarini boshqarish [Management of court cases in the electronic civil case (E-SUD) system]. *Jurisprudence*, 5.
6. President of Uzbekistan. (2012, August). *Decree No. PD-4459*. <https://lex.uz>
7. President of Uzbekistan. (2017, August). *Resolution No. PR-3250*. <https://lex.uz>
8. President of Uzbekistan. (2025, February 12). *Decree No. UP-31*. <https://lex.uz/en/docs/-7696567>
9. Republic of Uzbekistan. (2001, August 29). *Law No. 258-II*. <https://lex.uz/en/docs/26477>
10. Republic of Uzbekistan. (2018, January 22). *Civil Procedural Code of the Republic of Uzbekistan*. <https://lex.uz/en/docs/3517337>
11. Republic of Uzbekistan. (2025, June). *Law No. LRU-1069*. <https://lex.uz>
12. Supreme Court of the Republic of Uzbekistan. (2025). *Statistical indicators on court activities*. <https://stat.sud.uz>
13. Supreme Court of the Republic of Uzbekistan. (2026). *Interactive services portal*. <https://my.sud.uz>
14. United Nations Development Programme. (2016). *"E-SUD" milliy elektron sudlov axborot tizimi: Foydalanuvchilar uchun amaliy qo'llanma [E-SUD national electronic court information system: User guide]*. <https://www.undp.org/uz/uzbekistan/publications/e-sud-milliy-elektron-sudlov-axborot-tizimi-foydalanuvchilar-uchun-amaliy-qollanma>
15. Uzbekistan National News Agency. (2025, September). *Raqamlashayotgan sud tizimi: Adolat sari qo'yilgan eng ishonchli qadam [Digitizing the judicial system: The most reliable step toward justice]*. <https://uza.uz>
16. Xabibullayev, D. Y. (2017). *O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksini takomillashtirish yuzasidan ayrim fikr-mulohazalar [Some considerations on improving the Civil Procedure Code of the Republic of Uzbekistan]*. In M. M. Mamasiddiqov (Ed.), *Qonun ustuvorligini ta'minlash va sud-huquq tizimini yanada isloh qilishning ustuvor yo'nalishlari [Priority directions for ensuring the rule of law and further reforming the judicial-legal system]* (p. 173). Noshirlik yog'dusi Publ.
17. Xabibullayev, D. Y. (2022). *Fuqarolik sud ishlarini yuritishni raqamlashtirish istiqbollari: Milliy amaliyot va xorijiy tajriba tahlili [Prospects for digitalization of civil proceedings: Analysis of national practice and foreign experience]*. <https://old.sud.uz/0811-3/>
18. Xabibullayev, D. Y. (2024). *Fuqarolik sud ishlarini yuritishning protsessual muammolari [Procedural problems of civil proceedings]*. (Doctor of Science dissertation). TSUL.

**O'ZBEKISTON
QONUNCHILIGI TAHLILI**

ILMIY-TAHLILIIY JURNAL
2026-YIL 1-SON

**ОБЗОР
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА**

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
2026 ГОД № 1

**UZBEKISTAN
LAW REVIEW**

SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL
2026 ISSUE 1

VOLUME 3 / ISSUE 1 / 2026

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.3.1.

ISSN 2181-8118

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.